Η θεατρική Θεσσαλονίκη

Από τον Τσέχοφ και τον Μπύχνερ έως τον Ο' Νηλ και τον Στόμπαρντ - **Κριτική Σπ. Παγιατάκης**

Αρκαδία; Τι Αρκαδία; Ποια Αρκαδία; Και γιατί τάχα τότε όχι μία Αξιούπολη ή ένα Κιλκίς; Ε; Ο τίτλος «Αρκαδία» του τελευταίου –και καλύτερου– έργου του –μεγαλοφυέστερου εν ζωή, πιστεύω– Βρετανού θεατρικού συγγραφέα Τομ Στόπαρντ, έτσι όπως φιγουράρει με κεφαλαία γράμματα στην πρόσοψη του παλιότερου θεατρικού κτιρίου απ' όσα διαθέτει το ΚΘΒΕ στη Θεσσαλονίκη, σίγουρα δημιουργεί σύγχυση αλλά και εύγλωττα ερωτήματα στην συντριπτική πλειοψηφία των θεατών. Φυσικά, ο συμπαθής ελληνικός νομός στην συγκεκριμένη περίπτωση αναφέρεται μεταφορικά και μάλιστα με μία γενναία δόση καγχασμού. Μόνο που αυτό δεν διευκρινίζεται παρά έπειτα από πολύ προσεκτική ανάγνωση του προγράμματος.

Από την παράσταση «Αρκαδία» του Τόμ Στόπαρντ από το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος.

Δύσκολη η «Αρκαδία»

Γιατί ο Τομ Στόπαρντ με την «Αρκαδία» του, έργο ιδιαίτερα δύσκολο για το πλατύτερο κοινό του, εννοεί βέβαια άλλο πράγμα. Εννοεί την ροδοζαχαρένια, την σιέλ-πορσελάνινη, την ελαφρώς κιτσαρισμένη βουκολική και εξιδανικευμένη ατμόσφαιρα μέσα στην οποία οι καλλιτεχνικοί δημιουργοί της ευρωπαϊκής αναγέννησης βουτούσαν και παρουσίαζαν παλιά την Αρχαία Ελλάδα. Σ' αυτό το εξόχως εκλεκτικά γραμμένο κείμενο εμπεριέχονται ευτυχώς και δύο ερωτικές ιστορίες οι οποίες, παρ' ότι απέχουν καμιά διακοσαριά χρόνια, διαδραματίζονται ταυτόχρονα επάνω στη σκηνή. Αλλο μπέρδεμα πάλι κι αυτό για τους κακόμοιρους απροετοίμαστους θεατές! Τέλος πάντων.

Εννοείται ότι το έργο είναι περίτεχνα στολισμένο με το ιδιότυπο και αναγνωρίσιμο χιούμορ του Τ. Στόπαρντ, το οποίο όσο κι αν είναι άρτια επιμελημένο από την μεταφράστρια του Χριστίνα Μπάμπου - Παγκουρέλλη και τον διασκευαστή του Κωνσταντίνο Αρβανιτάκη, μοιραία δεν μπόρεσε να μοσχομυρίσει με το τόσο ιδιάζον αγγλικό χιούμορ.

Παρακολουθώντας την έξοχα σκηνοθετημένη (από τον Κωνσταντίνο Αρβανιτάκη) και σπάνιας τέτοιας άψογης και σύγχρονης αισθητικής εικονογραφημένη παράσταση (Σκηνικά Γιώργος Σουγλίδης, Κοστούμια Φωτεινή Δήμου) συνέπασχα με τους ηθοποιούς που είχαν επιφορτιστεί με κείμενα τόσο ξένα στην ελληνική πραγματικότητα. Ανάμεσά τους πολλοί ήταν αυτοί που μου έδιναν την εντύπωση ότι δεν πολυκαταλάβαιναν αυτά που εκστόμιζαν .

Για ένα τόσο μη εμπορικό έργο ήταν σωστή η επιλογή του θεάτρου να καλέσει στη Θεσσαλονίκη γνωστά τηλεοπτικά ονόματα (Φίλιππος Σοφιανός, Αλεξάνδρα Παλαιολόγου). Αποτέλεσαν το μαγνήτη για το κοινό μιας δύσκολης αλλά πολύ αξιόλογης παράστασης. Ομως, η πιο σημαντική –και διόλου περιέργως– παρουσία ήταν αυτή του ώριμου Δημήτρη Καρέλλη στον μικρό ρόλο του μπάτλερ Τζέλαμπι.

Ομως, υπάρχουν και πολλοί σημαντικοί νέοι ηθοποιοί επάνω στην Θεσσαλονίκη. Στην συγκεκριμένη παράσταση ξεχώρισα τους Ερατώ Πίσση, Γιώργος Ρούφας, Κλαίρη Χριστοπούλου, Στέλλα Καζάζη. Σύσταση: Διαβάστε προσεκτικά τα σημειώματα στο –καλό– πρόγραμμα προτού, και εάν, δείτε την παράσταση. Σημαντικές για την εφετινή περίοδο του ΚΘΒΕ ήταν επίσης τόσο το μακρόσυρτο, μελοδραματικό χρονικό της οικογένειας των Ατρειδών - Μάνον από τον αμερικανικό νότο, «Το Πένθος Ταιριάζει στην Ηλέκτρα», όπου ο Ευγένιος Ο' Νηλ «ξαναγράφει» πάνω στα χνάρια αρχαίας τραγωδίας ιστορίες για πρόσωπα τα οποία παλεύουν ενάντια στην τραγική τους μοίρα συντομευμένο και σκηνοθετημένο με αριστοτεχνικό ακαδημαϊσμό από τον Ανδρέα Βουτσινά, όσο και ο Πλατόνοφ του Αντον Τσέχοφ σκηνοθετημένο με πρωτοποριακή διάθεση από τον Σέρβο Νικήτα Μιλιβόγεβιτς.

Και στις δύο περιπτώσεις ουσιαστικά πρωταγωνίστησαν οι σκηνογράφοι - Απόστολος Βέττας και Χρήστος Μπρούφας κοστούμια στον Ο' Νηλ, και Γιώργος Γαβαλάς και Κλερ Μπρέισγουελ κοστούμια στον Πλατόνοφ.

Η Αλεξάνδρα Λαδικού και η Βάσια Παναγοπούλου στους ρόλους της σύγχρονης Κλυταιμνήστρας και Ηλέκτρας όσο και ο Στέφανος Κυριακίδης έσωσαν το ξεπερασμένο, φλύαρο κείμενο του Ο' Νηλ.

Οσο πάλι για τον τσεχοφικό «Πλατόνοφ», εδώ το κεντρικό πρόσωπο του έργου, είναι ο 27χρονος παντρεμένος δάσκαλος Πλατόνοφ που τον κυνηγάνε σ' όλη τη διάρκεια άλλες τρεις - τέσσερις γυναίκες. Πρόκειται για ένα χαρακτήρα γεμάτο αντιφάσεις, γεμάτο αναπάντητα ερωτήματα. Για ένα σκηνικό πρόσωπο που δεν ξέρεις από πού να τον πιάσεις. Στη δική μας περίπτωση, ο Σέρβος σκηνοθέτης οδήγησε τον Γεράσιμο Μιχελή ως Πλατόνοφ, σε μία υποτονική αμηχανία η οποία τελικά εξαφάνισε τον δύστυχο πρωταγωνιστή.

Πρωτοποριακές σκηνές

Στα δύο χρόνια που υπάρχει το «Ακτίς Αελίου» με τις περίπου πενήντα θέσεις του έχει παρουσιάσει μία ιδιαίτερα γόνιμη δημιουργία. Την εποχή αυτή, η γεμάτη γκρίνια «Αυτοβιογραφία» επάνω σε κείμενα του Τόμας Μπέρνχαρντ, σκηνοθετημένη για δύο ηθοποιούς (τον εντυπωσιακό για την τεχνική του λόγου του Θωμά Βελισσάρη και την εξίσου εντυπωσιακή για την παντομίμα της Ελεονώρα Αϊβαζίδου) παρ' ότι βασίζεται στο στρυφνό κείμενο του Αυστριακού συγγραφέα είναι από τις πλέον αξιοπρόσεκτες θεατρικές δουλειές του εφετινού θεατρικού χειμώνα στη Θεσσαλονίκη.

Το άλλο, το πλέον «καθιερωμένο» οφ-κέντρου πρωτοποριακό υπόγειο οι «Νέες Μορφές» όπου έχουν παρουσιαστεί μερικά από τα πλέον αξιόλογα θεατρικά πυροτεχνήματα σ' όλη την επικράτεια, εφέτος πειραματίστηκε με τον ,Βόϊτσεκ" του Γκέορκ Μπύχνερ, ένα έργο το οποίο παρ' όλο που γράφηκε το 1836, θεωρείται πια το πρώτο «γνήσια μοντέρνο» έργο του θεάτρου.

Μόνο που στη σκηνοθεσία των Μαγδαληνής Μπεκρή και του Γιάννη Παρασκευόπουλου, η αφαιρετική και μινιμαλιστική διάθεση του Γκέοργκ Μπύχνερ παραφορτώθηκε με βαρυσήμαντα λιλιά και υπονοητικές κορδέλες έτσι που, τελικά, το έργο να λοξοδρομήσει προς έναν ανανεωτικοφανή εντυπωσιασμό. Εννοείται ότι υπάρχουν κι άλλα σημαντικά μικρά και μεγάλα θεατρικά συγκροτήματα στη Θεσσαλονίκη, στα οποία, εν καιρώ, θα επανέλθω.